

Nuläge- och behovsanalys

Underrepresenterades grupper* upplevelser av att engagera sig i den lokala demokratin i Skåne

*Underrepresenterade grupper = utifrån kön, etnicitet, ålder och klass.

Fördela makten!

Sverige ska ha en demokrati som är till för alla, oavsett vem du är eller var du bor. Politiker ska representera befolkningen och spegla den mångfald som finns ibland oss. Men det politiska inflytandet är idag ojämnt fördelat och den demokratiska ojämlikheten ökar. Förtroendevalda i kommuner och regioner blir allt äldre, samtidigt som antalet förtroendevalda fortsätter att minska¹. Kvinnor, unga och utrikes födda (och speciellt utrikesfödda kvinnor) är underrepresenterade i församlingar med politiskt inflytande², och utvecklingen vad gäller kvinnors representation i politiken har stannat av de senaste 25 åren, särskilt på

kommunal nivå där män fortfarande dominerar på ledande positioner³.

Att färre människor engagerar sig politiskt innebär att samhället går miste om viktiga perspektiv och leder till en ojämlig fördelning av makt och inflytande, vilket drabbar områden och grupper där delaktighet är lägre⁴. I Fördela makten! vill vi bidra till att förändra denna utveckling genom att öka inkluderingen i Skånes lokaldemokrati.

Fördela makten!s kartläggning

Jämställd Utveckling Skåne har under våren 2023 genomfört en kartläggning som genom en enkätundersökning, dialog, fokusgrupper, och observationer har undersökt underrepresenterade grupper (utifrån kön, etnicitet, ålder och klass) i politikens upplevelser av att engagera sig i Skånes lokaldemokrati. Kartläggningen har vi gjort tillsammans med vår målgrupp: anställda, volontärer, medlemmar och deltagare från Allas Lika Värde föreningen, Möllans Basement och Tillsammans i Förening.

På följande sidor har vi valt ut ett urval av resultaten från Fördela makten!s nuläges- och behovsanalys.

1 SCB och SKL 2016. Statistiknyhet: Färre och äldre förtroendevalda
2 Sveriges Kvinnolobby 2019. Jämställdhet mot segregation
3 Jämställdhetsmyndigheten. 2021. Kvinnor och män i lokal demokrati
4 Ibid

”

Jag tycker föreningar är en jättebra start, för oftast när man kommer tillsammans i en förening så vill man göra skillnad. Och i grupp är det lättare att uppnå saker.

Deltagare från Möllans Basement

Vikten av ett levande civilsamhälle och föreningsliv

Civilsamhället har en viktig position i områden där deltagande i demokratiska processer är lägre. Föreningar som erbjuder alltifrån idrottsaktiviteter, språkupplärning, och en känsla av gemenskap är centrala för att öka känslan av sammanhang och leder till mer lokal delaktighet och inkludering. Och tröskeln för att engagera sig i en förening är mycket lägre än att engagera sig partipolitiskt. För att fler människor ska rösta i val och engagera sig politiskt är civilsamhället en viktig inkörsport.

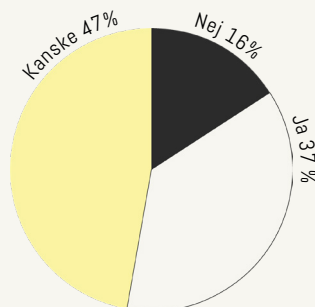
Jag tycker föreningar är en jättebra start, för oftast när man kommer tillsammans i en förening så vill man göra skillnad. Och i grupp är det lättare att uppnå saker.

Deltagare från Möllans Basement

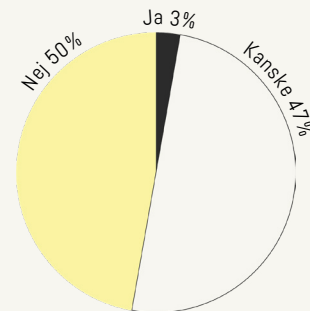
I vår kartläggning är det tydligt att tröskeln för att engagera sig i en förening är mycket lägre än tröskeln för att engagera sig partipolitiskt. 37 procent svarar att de är intresserade av att engagera sig i en förening men enbart 3 procent svarar att de är intresserade av att engagera sig partipolitiskt.

Samtidigt är det en stor utmaning för civilsamhället eftersom många föreningar jobbar med små marginaler. Många föreningar har tigha budgetar med få avlönade anställda (men många volontärer) som jobbar under ohållbara, kortsiktiga förhållanden.

Intresse för att engagera sig i en förening

Intresse för att engagera sig partipolitiskt

Vi ser behov av:

Ett närvarande och tillgängligt civilsamhälle för alla med ett särskilt fokus på de organisationer som har som syfte att bryta isolering, segregering och utanförskap.

Att bygga fler broar mellan civilsamhället och Skånes beslutsfattare, så att de bättre kan ta till vara på det lokala samhällsengagemang som finns i områden med lågt valdeltagande.

Att prioritera att göra civilsamhällets arbete mer långsiktigt och hållbart.

Låg tillit till myndigheter och det svenska systemet

Många från målgruppen kommer från länder där det är hög misstro till myndigheter, något som gör att barriären för att engagera sig i den svenska demokratin blir högre. Samtidigt upplever många att de blir diskriminerade av svenska myndigheter, vilket försvårar processen att uppnå en känsla av tillhörighet och inkludering och är ett stort hinder för delaktighet i samhällsutvecklingen. Många föreningar bjuder in sina målgrupper och representanter från olika myndigheter till informationsträffar för att öka den ömsesidiga förståelsen och etablera dialog. Civilsamhället har därför en central funktion i att öka tilliten som utrikes födda har till det svenska systemet.

Vi ser behov av att:

Fler makthavare förstår civilsamhällets viktiga roll i arbetet med att bygga broar mellan individer och svenska myndigheter.

Öka underrepresenterade gruppers kunskap i hur det svenska systemet fungerar, deras rättigheter, möjligheter och skyldigheter i Sverige.

Komplicerat system

Information om hur man engagerar sig politiskt, vad de olika partierna står för och hur man faktiskt röstar är för många inte tillräckligt tillgänglig. Extra svårt är det att greppa på vilken nivå olika politiska beslut tas, om ansvaret ligger på kommunen, regionen eller staten. Det rikspolitiker säger i media känns ofta abstrakt och långt från mångas verklighet.

Visst har vi gått från röd till blå sida? Jag har inte märkt av någon skillnad – min vardag fortsätter som vanligt.

Deltagare från Tillsammans i förening

Vi ser behov av att:

Göra information om politik mer tillgänglig för en bredare målgrupp.

Ge extra stöd till civilsamhällesorganisationer som redan arbetar för att tillgängliggöra det politiska systemet till underrepresenterade grupper.

”

Man ser att det är vita män i 50-årsåldern som sitter där i de stora mötena, och så sitter man själv hemma i soffan och känner inte igen sig själv

Deltagare från Tillsammans i Förening

Många känner distans från politiska beslut

Personer som bor i områden med lägre valdeltagande anser i mindre utsträckning att de har möjlighet att kunna påverka och göra skillnad i samhället. Även en stor andel barn och unga upplever att politiker inte lyssnar på deras önskingar och åsikter i saker som rör dem.

Vi ser behov av att:

Fler makthavare besöker områden med lågt valdeltagande och verksamheter där underrepresenterade grupper rör sig.

Makthavare oftare bjuder in underrepresenterade grupper till beslutsrummen för att etablera dialog och öka kunskapen kring hur demokratiska processer fungerar och politiska beslut tas.

Bristande representation och avsaknad av förebilder och nätverk

En viktig anledning till att många inte identifierar sig med politiker och känner stort avstånd till det politiska systemet är bristande representation inom politiken och avsaknad på förebilder för de underrepresenterade grupperna, samt tillgång till nätverk.

Man ser att det är vita män i 50-årsåldern som sitter där i de stora mötena, och så sitter man själv hemma i soffan och känner inte igen sig själv.

Deltagare från Tillsammans i Förening

Vi ser behov av att:

Makthavare lägger större fokus på ökad representation och att dels attrahera, dels lyfta personer som kan fungera som förebilder för underrepresenterade grupper i politiken.

Etablera fler kontaktytor, samt stötta de som redan finns, där underrepresenterade grupper och makthavare kan mötas och nätverka.

Nya former för engagemang

Sättet man engagerar sig på idag ser helt annorlunda ut jämfört med tidigare. Traditionellt medlemskap i politiska partier har under många år minskat såväl bland befolkningen i stort som bland unga. Internet har gjort det möjligt att delta på nya sätt och sociala medier är viktiga för att nå ut med budskap om politik och samhällsfrågor, eftersom det är där så många befinner sig.

En stor utmaning med internet är dock den hårda jargong som existerar och möjliggörs där. Det framkommer i samtalen med målgruppen att många har upplevt att bli utsatt för påhopp på internet och att flera undviker att dela eller kommentera inlägg på grund av rädsla för negativa konsekvenser.

Vi ser behov av att:

Makthavare blir bättre på att fånga upp det engagemang som finns på nätet och utvecklar strategier för att ha en större närvaro på sociala medier.

Makthavare tillägnar sig kunskap om vilka röster som tystnar på grund av hat och hot på sociala medier och skapar strategier för att minimera den hårda jargongen på nätet.

Mer motstånd för vissa grupper

En stor utmaning i vår demokrati är att det för många inte lockar att engagera sig politiskt på grund av risken för negativa konsekvenser, i form av hot, trakasserier, härskartekniker osv. Detta drabbar vissa grupper hårdare på grund av deras kön, sexualitet, ålder, etnicitet, socio-ekonomiska status och funktion. Detta återspeglas också i vår kartläggning där många berättar om erfarenheter av motstånd kopplat till vem de är som individer i samband med att de har yttrat sina samhällsåsikter. Flera lyfter att det är en anledning till att de inte funderat på att engagera sig politiskt, eftersom det hade blivit för tufft att ha det motståndet ständigt närvarande i sin vardag.

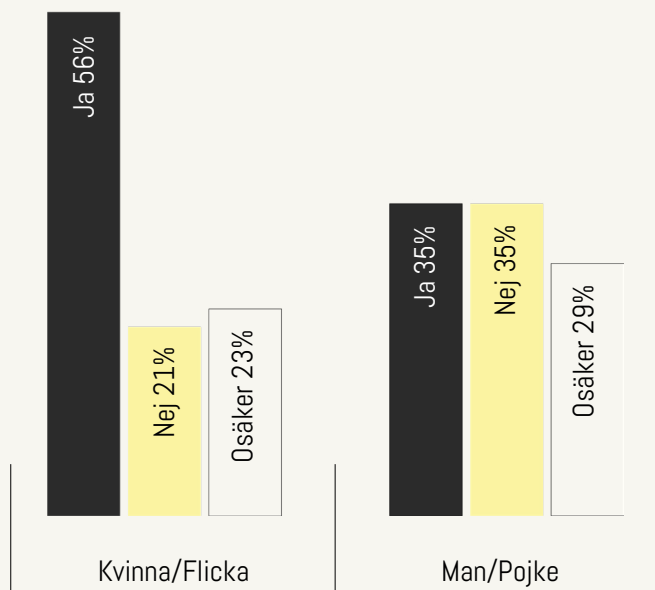
”

Jag är kvinna så svaren jag får är alltid grövre än svaren som killar med samma åsikter som jag har får.

Deltagare från Tillsammans i Förening

Har upplevt motstånd vid yttrande av sina (politiska) åsikter:

I vår undersökning ser vi att fler kvinnor har upplevt att drabbats av motstånd (på bakgrund av vem de är som personer) när de har yttrat sina politiska åsikter, jämfört med män.

Jag är kvinna så svaren jag får är alltid grövre än svaren som killar med samma åsikter som jag har får.

Ja när man försöker få sin röst hörd så tar dom en inte seriöst bara för att en har en annan bakgrund, det har jag upplevt många gånger.

Deltagare från Allas Lika Värde föreningen

Det tar så mycket på en, man går till jobbet för att göra sitt jobb men i stället blir man bemött av trakasserier, rasism, sexism... Det ska liksom inte behöva ingå i sin arbetsdag. Jag hade inte heller orkat det om jag var med i politiken. Att bli bemött av det där dagligen.

Deltagare på Möllans Basement som föreställer sig hur det varit för henne att bli politiker.

Vi ser behov av att:

Makthavare sätter sig in i vilka grupper av människor som särskilt drabbas av hot, hat och trakasserier och de hinder som idag står i vägen för mångas engagemang.

Makthavare aktivt arbetar för att ta fram strategier och insatser för att motverka hat och hot i det offentliga samtalet.

Macho-kultur och ökad individualism

Den kanske viktigaste lärdomen från samtalen med målgruppen är att det skett en utveckling senaste åren där samhället blivit mer individualistiskt. En konsekvens av uppväxtförhållanden, med hög arbetslöshet, ökad ojämlikhet och skolgång med distansundervisning under pandemin har satt sina spår bland ungdomarna. Dessa faktorer kombinerat med ökad användning av sociala medier har bidragit till större misstro till systemet, till exempel att det går att få jobb i Sverige. Målet är därför att bli entreprenör och tjäna snabba pengar. Samtidigt har förebilderna för denna utveckling med Andrew Tate som främsta exempel en skev kvinnosyn vilket bidrar till att öka polariseringen mellan könen. Vi ser också att skillnaderna mellan unga män och unga kvinnors är mycket stora.

Vi ser behov av att:

Etablera fler rum och sociala sammanhang för ungdomar som främjar gemenskap och att värna om de rum som redan finns.

Makthavare och civilsamhällesorganisationer tar dessa tendenser på allvar och utvecklar strategier för att kunna bemöta utvecklingen mot mer individualistiska hållningar på ett sätt som tar ungdomarna och deras oro inför framtiden på allvar.

Vill du veta mer?

Läs om projektet på vår hemsida jamstalldutveckling.se/
fordela-makten eller kontakta oss på info@jamstalldutveckling.se.

Hela kartläggningen och nuläges- och behovsanalysen hittar du här.

Fördela makten! är ett samverkansprojekt mellan Allas Lika Värde föreningen, Möllans Basement, Tillsammans i Förening, Hanna Bäck – forskare på Lunds universitet och Jämställd Utveckling Skåne. Fördela makten! finansieras av Postkodstiftelsen.

FÖRDELA MAKTEN!